

Borús Rózsa

TOPOLYAI NÉPVISELET A SZÁZADFORDULÓN

Nagyon kevés hiteles fénykép maradt ránk a topolyai népviseletet illetően, néhányat mégis sikerült felfedezni. Két felvétel 1905. augusztus 6-án készült a templom körül. Nagy szerencse, hogy nem valami parádés felvonulásról, beöltöztetett csoportról van szó, hanem dokumentumról, az akkori természetes öltözékről, az ősi népviseletről.

Az egyik felvétel a templom lépcsőjén ábrázolja a kitóduló tömeget. Több fiúgyereket, s a férfiak egy kisebb hányadát még gatyába öltözve örökitette meg a lencse. Mezítlábas, gatyás fiú néz szembe a fényképésszel. Lábbeli nélkül vett részt az ünnepségen, de a fején ott a kalap. Néhány elegáns úrinő a századeleji divat szerint öltözve napernyőt tart a feje felett. A kép előterében egy fiatal lány alakja háttal felénk. Vastag hajfonata egy ágba fonva a derekát súrolja. Ruhája tarka anyagból készült szoknya és testálló, köténnyel. Fialalasszony szorongatja kalapos csöpp fia kezét, a feje illendően kendővel bekötve. A másik felvétel a templommal szemben a hajdani ártézikútnál készült. (Ma a benzínállomás van a helyén.) Vízet isznak asszonyok, leányok, gyerekek. Kislány tiblából a kútkorlát mellett, melyre egy fiúcska kapaszkodik fel. A kislegény fején kalap. A csöppecske leánygyerek feje bekötve, a fejkendője a csípőjéig ér, 6—7 éves lehet, a szoknyácskája illendően hosszú, mint a nagyoké, s legalább 3—4 alszoknya szélesíti.

Milyen volt hát a topolyai népviselet, melyet 1920 körül polgári öltözékkel cseréltek fel? (A tanyavilág még sokáig megőrizte, mint a többi hagyományt is. Lehet még látni temetőbe vagy templomba siető öregasszonyokat és öregembereket, akiknek öltözéke alig különbözik a 60—70 évvel ezelőtti viselettől. Dósa József földműves édesapja, az 1970-es években halt meg, becsei úti tanyáján élt, élete végéig gatyában járt, semmi rábeszélésre nem húzott pantallót, azaz nadrágot.)

A topolyai nép öltözködésében az egyszerűség és a takarékoság elve érvényesült. Nem a divatot követték. Új ruhát akkor vásároltak, ha a régi elszakadt. A selyemruha egy életre készült, éppen ezért fiatal leánynak is (ez meglepő!) fekete selyemből varrattak ruhát, sőt az esküvőre készült ruha is fekete színű gazdagon csipkézve. A legények — harmincan is megesküdték ugyanabban a ruhában, természetesen a sze-

gényebbje. Nagyon sok férfi az esküvőruháját vitte magával a koporsóba. A divatozást pazarlásnak minősítették, s az ettől való félelem felcsendült a rigmusaikban is:

*Máma ez, hónap más a divat,
Édobják a régit, pedig e' se szakatt.
Apának, anyának nincs is egyéb gondja,
Kőteni a lányra, míg a zsebük fussa.
Ha piz nincs, elad egy jó darab fődét,
A hámbú a lovat, a fejőstehenet.*

GYERMEKVISELET

A gyerekek ruházata a lehető legegyszerűbb. Az újszülöttet pólýába csavarták, bölcsőben ringatták. A bölcsőt kékre vagy zöldre festették. A pólýából kinőtt csöppségre kezelábast húztak, vagy hosszú ingbe, ún. pöndölbe járt óvodás, sőt iskolás koráig. (A kezelábás alatt hordott hosszúing vége hátul kicsúsztott, a gyerekcsúfokodásban ez volt az illetőnek a farka. Dugd vissza a farkam — kérték a kicsik a jobbindulatú nagyokat.) Akkor kapott a kisiú gatyát és inget, a kislány szoknyát és blúzt. A gyerekek öltözéke a felnőttek ruházatához hasonlított. A kisleányok legféléttettebb kincse a kalap, melynek az oldalán piros vagy zöld pléhkakas csillogott, esetleg festett pulykatoll. Nyáron minden gyerek mezítláb szaladozott. Télen a leánygyerekekre nagykendőt terítettek, papucs vagy magasszárú cipő került a lábra. Csizma ritkán — csak az egészen jómódúak engedhették meg maguknak, hogy gyerekeknek csizmát csináltassanak. Ámbár gyerekholmi nem maradt gazda nélkül soha. Amit az egyik nem szagatott el, örökölte az utána következő testvér. A szegényebb családok fiúgyerekei krumplába, kumplába, facipőbe jártak télvíz idején, melyet jó vastagon kibéleltek szalmával, régi birkaból darabokat szegeztek bele. Kevés gyerekek volt télkabátja. A télkabát különben is mindig hiánycikknek számított, mert ki győzött volna annyit keresni, hogy minden gyerekre jusson egy-egy kabát. Inkább bekecset hordtak, mely birkabőrből készült, derékban szabott, elől gombos, legtöbbször ujjnélküli. Az ujjatlan, vállon gombolódó bőrmelles neve mellyedző, ez elől nem volt felvágva. Ha ujsza is volt a birkabőrből készült kabátnak, a neve már ködmön, illetve ködmöny.

A lányok befonva hordták a hajukat, hátrafésülve egy ágba összefonva s végig leengedve a háton. A hajfonat végére selyemszalagot kötöttek. A fiúgyerekeket borbély nyírta, ha ezt anyagilag bírta a család. A kisebb gyerekek haját lenyírták otthon a szülők. Alul körbenyírták a haját, arra már nem túlságosan ügyeltek, hogy néhol hosszabb vagy rövidebb. Az ún. „feje búbját” senkinek se nyírták, ezért a gyerekek úgy festettek, mint akinek szakajtót borítottak a fejére. Sőt nagyon sok házban a férfiak is otthon nyíratkoztak, csak nagyon neves ünnep előtt keresték fel a borbélyt.

FÉRFIVISELET

A földművesek, pásztorok öltözéke az 1900-as évekig ing és gatyá. Elmaradhatatlan nyáron a kalap, télen a báránybőr sapka, vagy sipka. A földművesek tojásalakú kalapot, a juhászok lapostetejűt és szélesebb karimájút viseltek. A topolyai ember nem érezte jól magát, ha nem volt kalap a fején. Kalap nélkül nem egész az ember, csak fél — hangzott a közmondás. A szobában is a fejükön hordták, csak evéskor vették le. Még a halottnak is a fejére tették vagy mellé a párnájára. Ha özvegyasszony hosszú útra indult vagy hivatalos ügyeket kellett intéznie, magával vitte a férje kalapját, hogy az úton ne legyen egyedül. Népszerű volt egy kártyajáték, melyet négyen játszottak. A játékszabályok szerint kettő szolgálta volt, kettő pedig úr. A szolgapárnak le kellett tennie a kalapját vagy a sapkáját, ez különböztette meg őket az „uraktól”. Ha valakinek a kocsmában leüttették a fejéről a kalapot vagy sapkát — halálos sértésnek számított, és vér folyt miatta. A kalaphoz még nagyon sok hiedelem fűződött:

- Ha az asszony tyúkot akart ültetni, kalapba vagy sapkába vitte a tojást a tyúk alá, hogy minél több csirke kikeljen. Ha otthon volt valamelyik fiúgyerek, az tartotta a sapkáját és az anyá rakta bele a tojást;
- A vőlegény a menyecsketánc után a kalapjával megveregette a felesége farát, hogy először fia szülessen stb.

A férfiling anyaga: kendervászon, kanavászon (kanavász), sifon, zefir. Vállban bőre szabták s bőre hagyták az ujjakat is. Az ujj változatai lobogós vagy juhász ujj; egy vagy kétgombos kézelővel zárva; egyenes, egyszerűen szegett. Hordtak galléros, de gallértalan inget is. A gallértalan ing nyakrészét kétféle módon zárták: pertlivel összehúzták, egy vagy két gombbal csukódott. Főleg a munkára szánt ingek készültek gallér nélkül, az anyaguk is kendervászon vagy kanavász, a szabás teljesen egyszerű, az ing alja sem túl hosszú, mert munka közben az inget nem hordták bekötve. Az ünnepélyesebb ing anyaga: sifon, zefir. Galléros és gallértalan változatban készítették. A díszítés egyik módja az ing elejének varrásokkal, zájmedlikkel, zámedlikkel való beborítása. Gyakori a hímzett ing. A hímzés az ünneplős legényinget illette, s főleg a nyakra, a kézelőre, az ing elejére került. A gallértalan ing nyakrészét is körülhímezték. Leggazdagabb volt az ing elejének díszítése. Kedvelt motívumok: nefelejts, búzavirág, búzagalász, pipacs, rózsa. A zöld, a kék és a piros szín dominált. Gyakori az egyszínű hímzés pl. kék. Kedvelt díszítőelem a keresztöltés, aszúr. A gallér lehetett különböző alakú: kerek vagy sarkos, de nem túl széles. A kis nyakvisszahajtó neve füllentyű. Ennek a sarkába egy-egy virágot hímezték. A vasárnapi inget bekötve hordták.

Az 1900-as évekig, mint már említettem is, a földművesek és pásztorok gatyában járnak. Ekkor kezdenek pantallót hordani, de csak a jobbmódúak. A gatyá kendervászonból vagy barhendből, pargetből készült. Négy vagy hatszélből szabott, ráncos, az alján ujjnyi szegély.

Hosszát tekintve a bokától kicsit feljebb kellett hogy érjen, kb. 5 cm-rel. A gatyakorcban lévő madzaggal kötötték meg. A dohányszacskót is a gatyakorcban tartották, mivel zsebet nem varrtak rá. Meleg időben felsőruhaként hordták, télen is ebbe öltöztek, de ekkor esetleg ráhúzták a pantallót. Nyáron hordtak még egyszerű vászonnadrágot, melyet kucoricanadrágnak csúfoltak.

Nóta őrzi a gatyaviselet emlékét:

*Fölmásztam az eperfára,
Fölakadt a gatyám szára.
Gyere rózsám, azt a rézangyalát,
Akaszd ki a gatyám szárát.*

1910 után öltönyt kezdtek csináltatni. Minden férfiöltöny három darabból állott: lajbi, kislajbi és nadrág. Kedvelték a fekete színt, de szívesen vásároltak barna, szürke, kék posztót vagy szövetet. Cajgot ritkábban, csak a nagyon megszorulóknak. Nagy eseménynek számított egy öltöny elkészítése, a szegényebbek csak egyszer csináltattak életükben: az esküvőjükre. A nagylajbi, a kabát szabása egyszerű volt. Három-négy gomb a díszítés, hátul felvágott. A függőleges bevágású zsebet kedvelték, a fazonzsebkendő ismeretlen. A kislajbi jeles ruhadarabnak számított. A nagylajbit csak azért nem gombolták be, hogy a kislajbi jól látsszék. A módosabb legény többet is csináltatott, az eleje selyem, bársony vagy brokát, a hátulja lehetett klott is. Ezüstgombok, faragott fa vagy csontgombok ékesítették, de a legáltalánosabb az ún. juhászgomb, pitykegomb, pistagomb volt, ami fényes pléngombot jelentett. A juhászok állítólag még nemrégig is hordták. A gombok úgy voltak egy posztódarabra felerősítve, hogy az egyik kislajbiból a másikba át lehetett fűzni. A kislajbi mindkét oldalára gomblyukat varrattak e célból. Nóta is maradt fenn róla:

*Addig iszok, mulatok,
Selyemlajbit varratok,
Ha elvisznek katonának,
Tudom meg is siratnak majd a lányok.*

Az öltöny harmadik darabja a csizmanadrág, mely a huszárnadrágot utánozta. A nadrág felső részét, a comb körüli részt vitézkötés díszítette, fekete futózsínór fedte a száruk külső varrását a csípőtől le a bokáig. Népszerű neve: agyusztált nadrág. Ennek a nadrágtípusnak nem volt slicce, egy gomb sem volt rajta. A nadrágszájnak a szabó korcot varrt, az alsónyílást pedig az ellenző takarta. Ez egy külön leffentyű volt, melyet a nadrágszij rögzített. Szükség esetén a szíjról leengedték, s mikor szabály szerint fönt volt, az idősebbek a zsebkendőt is oda dugták. A nadrág mindkét szára alulról „talpalló” volt varrva, mely azt a célt szolgálta, hogy a nadrág szára ne húzódhassék fel. A talpalló a két szárat olyan bőségben fogta egybe a bokák alatt, hogy a nadrágszár munka, mozgás közben sem bírt felhúzódni.

Az ilyen öltönyhöz csizmát hordtak. A csizma fekete bőrből vagy lakkból készült, de lehetett sárga is. Térdig ért, fölül zsinór díszítette (huszárkötés) egy gombbal összefogva. Annak idején a gatyát a csizma fölött hordták. Az 1930-as években még viselik a csizmát a gazdag tanyai gazdák és legények, de már sima szárral. Egyébként a lábbelikhez tartozott a papucs, a bocskor és a krumpla, klumpa. A férfipapucs fekete bőrből készült síma magas zárt fejjel. Régen népszerű volt a bőrbocskor, a későbbiek gumiból valók. A század elején még nem ismerték a félcipőt. Télen „fakrumplába” jártak. Az 1920-as években kezdett terjedni a cipőviselet elsősorban az iparosok hatására.

Meg kell említeni a férfiak öltözködésével kapcsolatban egy, ma már teljesen elfelejtett ruhadarabot: a férfikötényt. Házivászonból vagy kékfestőből varrták, cselédek viselték munkaközben, hogy ne kopjon a nadrág. Sima, négy szögletesre szabott kötény volt ránc nélkül. A legények aratáskor hímzett kötényt viseltek. E munkadarab elkészítője legtöbbször már valamelyik leány vagy a legény anyja. E kötényt precacsának nevezték.

Télen előkerült a suba, ködmön, szűr. Az idősebbek subát hordtak, melynek a nyak körüli részét, az elejét a hátát díszítették. A díszítés anyaga lehetett színes gyapjú vagy bőr. A mennyisége attól függött, milyen módos volt a gazdája, hogyan rendelte, parancsolta. A díszítés mintáját az erdélyi románok hozták el erre a vidékre vásárok alkalmával. A fő motívum: virág, levél, ág. Vásárkor, főleg ősszel, még manapság is megtalálhatjuk a subásokat, ködmönösöket. A subák díszítése is megőrződött, csak egyre ritkábban lehet látni kész, új subát. 30—40 évvel ezelőtt még mindennapi jelenségnek számított, hogy egy-egy öregember ballag vasárnap a templomba subában. Őszi vagy tavaszi estén így üldögéltek a kiskapuban vagy a kispadon. Voltak 9 szeles és 11 szeles subák. A 11 szeles bő volt, hogy belefértek ketten. Például férj és feleség kocsin vagy szánkón ment télen valahová, mind a ketten benne ültek a subában.

A ködmön ujjas, birkabőrből készült felsőkabát, s ma is nagyon népszerű, takarta a csípőket. A téli ruhadarabok közül legcsinosabb volt a szűr. Fehér darócszövetből készítették. Topolyán létezett külön szűrszabó. Az egyik dülőutat ma is így hívják: Szűrszabó düleje. (Ott volt a földje az illetőnek). Két féle szűrt készítettek. A cifraszűr elég hosszú, csuklyával ellátott ruhadarab. Csak magukra terítették, nem húzták fel. Fölül volt rajta a kapocs. Színes virágokkal díszítették az ujját, az elejét és a hátát. A pásztorszűrnek az ujjá be volt kötve, a szűrszabó már úgy készítette, szép kerek kivirágozott szűrdarabot varrt bele. Ez volt a pásztor mindenese, itt tartotta az értékeit. Nótába foglalva:

*Be van az én szűröm ujjá kötve,
Mond meg pajtás, mi van bele kötve,
Az egyikben acél, kova, tapló,
A másikban száztalléros bankó.*

A szerényebb kivitelű szürelejébe, az ujjába fekete vagy más színes csíkot szőtték. Lehetett végig gombos is. A szűrökről legendák kering-

tek. Minél híresebb, gazdagabb legény, annál cifrább a szüre. Ezen a vidéken szűkszávúan bántak a nótával, de a szúrról több nóta fennmaradt:

*Cifraszűröm a szemtanúja,
Hányszor voltál a vállamra borulva stb.*

vagy:

*Cifraszűrt veszek vásárfiába,
Nem lesz párja hetedhét határban.*

Rövid szűrt csak az asszonyok viseltek. A munkások, béresek szűrkan-kót csináltattak maguknak. Ezt úgy öltötték magukra mint a kabátot, és dolgoztak benne. Különösen esős időben viselték, mert a szűr nehezen ázott át. Sajnos ma már csak az emlékezetben él a szűr, egyetlen darabot sem őriztek meg. Viszont a ködmön, bekecs, bőrinelles még használatos. A bőrmellest presnyáknak is hívták.

Régi nóta a ködmönről:

*Két ujjá van a ködmönnek,
Kerek alja a pöndölnek,
Csivirintom, csavarintom,
Majd a fejedre borítom.*

1910 körül népszerű nóta volt.

A huszas években télikapátot kezdtek hordani, de nem hosszút, hanem combközépig érőt.

Népnyelven a ruhát gúnyának nevezik. Így mondták:

*Vedd föl a gúgyádat!
Hun a gúnyád?
Hová tette a gúnyámat?
Szerteszét hányta a gúnyáját.*

Megemlíthetjük még a pipát. Egyszerű cseréppipája mindenkinek volt. Ha a mód és rend engedte, tajtékipipát vásároltak. Ebből is akadt többféle a legegyszerűbbtől a legdíszesebbig. Még fából faragott pipa is akad. Nem gyakori.

NŐIVISELET

A nők ruházata a család vagyoni állapotától függött, de általában nem volt hivalkodó. A „flanctól” félték, a „cicoma” a könnyű erkölcsök felé hajlást jelentette a szülők szemében.

A női alsónemű állott:

ingből,
pöndölből,
pruszlikból,
alsószochnyából.

A meztelen felsőtestre a gyolcsból vagy kanavászból készült inget vették fel először, mely a hosszúságát illetően érhetett a térden alul, de inkább a rövidebb volt az általános, mely a csípőig ért. Két szél bőségüre szabták, lehetett ujjas vagy ujjatlan. Az ujjbetoldás bevarrott volt pálhával. Az ujj érhetett vállhegyig vagy könyékig, s nem szabták se szűkre, se bőre. A nyakrész gallértalan, a nyakkivágás kerek, sarkos, egyik sima, másik ráncolt, két-három gomb tartotta össze. A hátrész sima, az oldala ráncos, az eleje díszes. Díszítették a nyakrészt s az elejét, mert nyáron ingben dolgoztak blúz nélkül. A dísz lehetett himzés, csipke, slingelés, zámedli. Leginkább fehér, de színes is. A következő ruhadarab a pöndöly vagy pöndöl, mely a deréktól térdig ért, fehérszínűnek kellett lennie. 3 szélből szabták: derékban ráncbaszedték s gatyamadzagot fűztek a korcába, mellyel összehúzták derékon, miután bekötötték az inget. Hasítéka a jobboldalra került. Harmadiknak a pruszlikot húzták fel, mely a felsőtestet szorította, igazította. Az idős asszonyok közül még nagyon sokan hordják a térden alul érő ún. inget s a pruszlikot. A pöndöl kiment divatból. Alsószochnyából a századforduló táján hétköznap egyet-kettőt viseltek, ünnepen hármát-ötöt. Anyaguk sifon, vászon, kanavász, parget. 2—3 szélből készült, ráncosra varrták keskeny korccal. Az alját szeghette csipke, himzés, slingelés, cakni, farkasfog. Nem díszítette mindenki az alsószochnyáját, ez erkölcsi fel fogástól függött, s a korától. A lányok alsóneműje díszes, hozzátartozik ez a staférhoz, a móringshoz, azt mindenki megnézi, bírálja. Az asszonyok nem hivalkodhattak, mert megszólták volna őket. A közvélemény szerint csak a szeretőtartó asszonyok hordanak nagyon díszes alsót. Az ünnepen viselt sifonból készült alsószochnyákat gondosan mosták, keményítették, úgy mondták, hogy kinyerselték. E keményítési mód által egy alsószochnyának is olyan tartása lett, mintha többet vettek volna fel egyszerre. Az így kinyerselt fehéreneműt, amikor nem viselték, felakasztották valamely magasabb helyre pl. a gerendára, hogy ne gyűrődjön, ne törődjön. Létezett az ún. pótszochnya is, melyet hátul a faron ráncosra varrtak, s erősen kinyerseltek. Az ilyen fehéreneműt soványabb asszonyok hordták. (A nyerselés úgy történt, hogy a nyers keményítőt hideg vízben áztatták, abba belemártották a nyerselni való fehéreneműt, s úgy vizesen vasalták, gőzölték.)

Az alsószochnya még megtalálható az idős asszonyok ruhatárában. Télen többet felvesznek, hogy melegítse őket.

A századfordulón egyberuhát még nem viseltek, nem volt divat, aki olyan csináltatott, azt kihívónak tartották. Az öltözék felsőszochnyából, testállóból vagy blúzból s kötényből állott. A felsőszochnya a boka fölöttig ért. A legáltalánosabb az a típus, amely derékban bevarrott nyitott apró vagy nagy ráncokkal készült, de nem vasalták le. Létezett a levasalt apró ráncokkal készült, s a levasalt nagy ráncokkal készült

szoknya is, de nem volt gyakori. A hasítékot jobboldalt viselték. A szoknya aljára kerülhetett fodor, szélesebb szegély, szarkaláb-öltés, farkasfog, szalagdísz, csipkeborítás. A felsőszoknya anyaga hétköznap az ún. cicc vagy festő, vasárnap selyem. A tarka selyemszoknyát, mely sokszínű volt és suhogott, valamint a pepitát zsigogónak nevezték. A ruha különálló felsőrészének a neve testálló, később blúz. A testálló karcsúsított, testhez tapadó, magasnyakú, szigorúan zárt ruhafelsőrés, hosszúujjú, szabadujjú, szabadaljú, a deréktől lefelé harangalakú volt. Készülhetett selyemből, a szoknya anyagából, de sifonból is. A sifonból készült testálló nyakkörülirészt, az elejét, az ujjak csukló feletti részét hímezték, vagy az egészet a hátrészt kivéve slingelés díszítette. Azt a ruhafelsőrészt, amelyet nem karcsúsítottak, blúznak neveztek. Az öregasszonyok ruhafelső részének a neve: rékli. A kötényt a testálló alá, de a blúz fölé kötötték. A női ruha természetes tartozéka a kötény. Nem ragaszkodtak csak a fehér kötényhez, de szerették. Kihímezték, csipkével, fodorral szegték. A szoknya anyagát feltétlenül úgy vásárolták, hogy köténynek való is jusson belőle. Fodrot, csipkét, farkasfogot, zámedlit, margitdísz stb. varrattak a szélére. Kedvelték a fekete, sötétkék, sötétzöld sima selymet, melyre élénk színekkel virágokat, leveleket hímezték, ezt csak ünnepen hordták. Az idősebb asszonyok mindig feketeben jártak, úgy a kötény is fekete klottból vagy selyemből készült különösebb dísz nélkül. A harisnyát a századfordulón maguk kötötték és strimflinek nevezték. Hétköznapra színes gyapjúból, ünnepre fehér gyapjúból kötötték. A szabában csak harisnyában jártak, s külön talpat varrtak rá, hogy ne fázzon a lábuk, a rátét neve talpalás. A férfiak kézzel kötött hosszabb szárú harisnyájának a neve szoka. A nők kedvelt lábbelije a papucs. A lányok és fiatalasszonyok magassarkút, az idősebbek alacsony sarkút hordtak. Az utcára való papucs feje nem záródott a bokáig, ez volt az ún. könnyű papucs. Díszítése aranycsipke vagy hímzés. Munkára bokáig zárt magasfejú papucst vásároltak. A szegények között kedvelt lábravaló a fapapucs. A módosabb lányok télen csizmát viseltek. Az 1900-as évek elején már ismert a félcipő.

A lányok a hátrafelé fésült haját egy ágba fonták. A hajfonat a háton lógott, pántlikát kötöttek a végére. Minél hosszabb és dúsabb haja volt valakinek, annál büszkébb a viselője. Munkaközben feltűzték a haját koszorúba. A menyecske kontyot hordott, a tarkó felett tűzték meg. Inkább volt használatos a hajtú mint a fésű. Az iparosnék és módosabb asszonyok fejdísz a fityula. Az asszonyi öltözék legdíszesebb darabjának mondható. Készülhetett tarka vagy egyszínű selyemből, aranycsipkével körülszegték, gyöngyökkel ékesítették. A parasztasszonyok s idősebbek fejkendőket viseltek. A kendő alatt hordott kis kontyoszorító neve fékető.

A lányok kedvelték a tarka üvegyöngyöket. Több sorosan hordták. Nem ismeretlen fogalom az aranypénz, a dukát viselése, de erre kevés lánynak volt lehetősége. Az aranypénzt aranyláncon viselték: 3, 5, 7, 9, 11 ötkoronást fűztek fel. Az 1900-as évek után elterjed a függő viselése, majd a nyaklánc váltja fel a gyöngyöket. Ha a lányok sétálni mentek vasárnap délután, a kezükben egy zsebkendő tartottak virággal. Az arcfestés, szépítkezés nem volt szokás.

Ha hűvösebb volt nyáron, ősszel, tavasszal, tarka, rojtos selyemkendőt borítottak a vállukra, télen gyapjú vagy az ún. berliner kendő járta, szintén rojtos. A kendő alá horgolt vagy kötött pruszlikot vettek fel. A nők is hordtak ködmönt, bőrmellest, presnyákot. Kedvelt ruhadarab a rövid szűr, a blúzhoz, félkabáthoz hasonlított. 1920 után terjedt el a télikabát viselete. A télikabát térd föléig ért, karcsúsítottá szabták, zsinórral díszítették. Készülhetett szövetből, bársonyból, plüssből, amit ők tükörposztónak neveztek. Eleinte gallért a kabát anyagából tettek rá, később jött divatba a prém.

A mi vidékünkön a szülők takarékosagra nevelték gyermekeiket. A szegényebb lány 3—4 ünneplő ruhát vitt magával, a gazdag se sokkal többet. A tisztálkodásra sokat adtak, annyi ruhának lennie kellett, hogy tisztát válthassanak. A lány 12 inget, 12 pöndölt, 12 alsószoknyát vitt legalább magával a férjhezmenetelekor.

A régi viselet némely darabja még fellelhető. Előkerül az öreg székrenyekből egy fityula, testálló, szoknya, alsószoknya stb. Emlékként őrzik. Nehezen válnak meg tőle.

Adatközlők:

Zöldi Pál 86 éves

Farkas Erzsébet 57 éves

Bencsik Viktória 79 éves

Fügedi Julianna 61 éves

Für Kovács Bálint 75 éves

Für Kovács Margit 69 éves

Vörös Margit 79 éves

Gere Teréz 84 éves

A gyűjtés ideje 1975 és 1976.

S U M M A R Y

THE NATIONAL COSTUMES OF BAČKA TOPOLA AT THE TURN OF THE CENTURY

The collector of the folklore in Bačka Topola describes the popular costumes of Bačka Topola at the turn of the century, cosacrating separate chapters to the costumes of men, women and children.

By means of authentic photos of documentary value he reconstructs the popular costumes in use until about 1920. At the same time he refers to the texts of folksongs collected also in Bačka Topola, in which pieces of national costumes have been mentioned.

R E Z I M E

NARODNA NOŠNJA U BAČKOJ TOPOLI NA PREKRETNICI STOLEĆA

Prikupljač narodnih tradicija u Bačkoj Topoli opisuje u ovom radu narodnu nošnju Bačke Topole na prekretnici stoleća, posvećujući posebna poglavlja nošnji muškaraca, žena i dece.

Autentičnim fotografijama dokumentarne vrednosti on rekonstruiše narodnu nošnju koja se nosila do oko 1920. godine, a pritom se pomaže i tekstovima narodnih pesama koji su takođe prikupljeni u Bačkoj Topoli, a u njima se pominju pojedini delovi narodne nošnje.

